

סיכום למבחן בספרות

מבנה הסיפור הקצר

1. **אקספוזיציה**- המבוא לסיפור הקצר. רקע קצר על הזמן והמקום של התרחשות העלילה.
2. **הסתבכות**- השלב העלילתי שבו מופר המצב המאוזן ששורר לפני שמסתבכת העלילה.
3. **נקודת שיא**- המקום בו הסיבוך מגיע לשיאו או המקום "המותח" ביותר בעלילה.
4. **נקודת מפנה**- כשהתנועה העלילתית משנה את כיוונה. מפנה יכול להתרחש לפני השיא או אחריו, לעיתים הוא אף השיא עצמו.
5. **סיום**- שלב המציג את פתרון הבעיה העלילתית שהעמיד הסיבוך.

סוף בסיפור:

סוף סגור- סוף הפותר את הבעיה/ות שעלתה בסיפור ומסתיים בנקודה.

סוף פתוח- סוף שאינו פותר את הבעיה/ות שעלתה בסיפור. הקורא נשאר במצב של אי-ודאות באשר לגורלם ועתידם של הגיבורים.

דמויות בסיפור

דמות עגולה- דמות שעוברת שינוי פנימי במהלך הסיפור. הדמות מורכבת ממספר רב של תכונות.

דמות שטוחה- דמות בדרך כלל עם שתי תכונות מרכזיות, שלא עוברת שינוי בסיפור.

** מוטיב- מילה/ ביטוי / חפץ / סיטואציה שחוזר על עצמו ובא להדגיש רעיון מרכזי.

אפיון דמות בסיפור

תיאור הדמות מבחינה חיצונית, תכונות אופי, רגשות, מצב משפחתי. ישנן 2 דרכים לאפיון דמות:

אפיון ישיר- כאשר נאמר / נכתב במפורשות על הדמות.

אפיון עקיף- לפי מעשים של הדמות/ דיבורים או אמרות של הדמות/ לפי דמויות אחרות בסיפור.

מבנה לתשובת אפיון דמות:

אפיון עקיף ל _____ (שם הדמות)

דרך _____ (סוג האפיון- עקיף או ישיר)

ציטוט או תיאור המעשה / דיבור / דמות אחרת.

מכאן ניתן להסיק כי/ ש _____

"המחרוזת" / גי דה מופאסן

מילים קשות:

נדוניה- רכוש או כסף שלאחר הנישואים משפחת הכלה מעניקה לזוג.

זוטר- פשוט, איננו חשוב.

הדרן- הדר, יופי, חן.

דלת העם- פשוטי ועניי העם.

ללא קץ- בלי סוף.

ברטונית- אזור מסוים כמו "ישראלית".

מבואות- מסדרונות, חדרים, כניסות.

ווילואות- וילונות.

טרקלינים- סלון שנמצא בכניסה לבית, שמשמש לאירוח.

להג קל- שיחה קלילה.

יגון- צער, עצב.

רוחו טובה- הרגשה טובה.

משכן- בית, מקום ששוכנים בו.

קמעה- מעט.

עפרונים- סוג של ציפורים.

ענק- שרשרת.

עדיים- תכשיטים.

תלאות- קשיים.

אפיונים לדמויות הסיפור:

אפיון ישיר למטילדה לואזל:

פשוטה ממעמד פועלים, חנינית ומקסימה. אומללה/ סובלת בשל מעמדה. הרגשה שראויה לחיי עושר ומותרות, נשואה לפקיד זוטר. הייתה לה עוזרת משק בית. בעלת דמיונות רבים באשר לחיים שהייתה רוצה לעצמה.

אפיון עקיף למטילדה לואזל:

אפיון מטילדה דרך מר לואזל. מר לואזל הביא למטילדה הזמנה לנשף והיא הגיבה בצורה כפוית טובה מבלי לחשוב על המאמצים שנדרשו ממר לואזל להשיג לה את ההזמנה. מכאן ניתן להסיק כי מטילדה חמדנית, כפוית טובה וחסרת רגישות.

אפיון ישיר למר לואזל:

עובד זוטר פשוט ממעמד פועלים, רוחו טובה. מרוצה ומסופק מחייו, הוא מכיר היטב את הרגשת אשתו ותסכולה. הוא שמח על ההזדמנות שניתנת להם להשתתף בנשף. הוא טוב לב. הוא מקריב למען אשתו את כל החיסכון שחסך כדי לקנות רובה. הוא אינו מתלונן אף פעם. עובד קשה כדי לפרוע את החוב הגדול. לא מאשים לרגע את אשתו על אף התנהגותה הילדותית. הוא מתחילת הסיפור ועד סופו הראה כי הוא אוהב את אשתו ומוכן להקריב מעצמו למענה. הוא אינו מראה כעס עליה או מתלונן. הוא חי את חייו מבלי לבוא בטענות. הוא אחראי ומציאותי ושמח בחלקו ויחד עם זאת הוא מודע לחולשת אשתו לגבי תכשיטים וזוהר לכן הוא מביא את ההזמנה, הוא קונה לה שמלה ולכן הוא מציע שתלווה שרשרת מחברתה.

אפיון עקיף למר לואזל:

אפיון מר לואזל דרך מעשה. מר לואזל מוותר על הכסף שחסך עבורו לקניית רובה צייד על מנת שמטילדה תוכל לקנות לעצמה שמלה חדשה לנשף. ממעשה זה ניתן ללמוד שמר לואזל אוהב מאוד את אשתו, רוצה מאוד לרצות אותה ומגלה כלפיה נדיבות.

מטילדה- דמות עגולה

מר לואזל- דמות שטוחה

משמעות "מוטיב סינדרלה" בסיפור:

מוטיב סינדרלה בסיפור מדגיש את הרצון העז של מטילדה להיות עשירה ונחשקת, לחיות חיי עושר ומותרות, לשאוף ולהיות יפה ונערצת. מוטיב זה גם מבטא את האירוניה שיש בסיפור: מטילדה חיה חיים נעימים וטובים אך היא סובלת ללא קץ כי בעיניה היא נמצאת במעמד שאינה שייכת לו. הנשף עבור מטילדה הוא שיא העושר, היא מסתמכת על חומריות ומראה חיצוני בכדי להיות מאושרת. מציאותה האמיתית היא אחרת לגמרי. ברגע שהיא מגלה שהמחרוזת אבדה לה היא מבינה בצורה אמיתית וישירה שהנשף הוא אשליה, שאלה לא חיה האמיתיים.

מטילדה לואזל וסינדרלה – השוואה

מה הדומה ביניהן?

- ← הנשף כאירוע החשוב ביותר בחיי הגיבורות.
- ← הבגדים המפוארים במיוחד לנשף בניגוד לבגדי היומיום העלובים.
- ← הריקוד שהיווה עבור שתיהן את מוקד הערב.
- ← מקום הנשף - במעשיה - ארמון הנסיך ובסיפור - בית המיניסטר לחינוך.

- ← הקבלה בין הנסיך לבין המיניסטר. דמויות מעניקות - במעשיה - הפיה הטובה ובסיפור - מר לואזל וגב' פורסטייה.
- ← יציאה חפזה מהנשף.
- ← ירידה מהירה במדרגות.
- ← השינוי בבגדים הזוהרים - בגדיה של סינדרלה משתנים לבלויים ובסיפור - על כתפי גב' לואזל מונח המעיל הפשוט והעלוב.
- ← האובדן - סינדרלה מאבדת את נעלה וגב' לואזל מאבדת את מחרוזת היהלומים.

מה שונה ביניהן?

- ← בסיפור - אין סוף טוב כמו במעשיה. גב' לואזל חיה כל הזמן בזכות למען החזרת החוב ושמירת הגינותה. היא מאבדת את יופייה וחלומותיה, אך נשארת עם כבודה והגינותה. לאחר הגילוי כי המחרוזת מזויפת היא "נשארת קרחת" מכל הכיוונים. הכול היה לשווא. זהו סיום הנאמן למציאות. אין ייפוי של המציאות, שכן אלו הם החיים האמיתיים, שאתם מציג הסיפור הריאליסטי. גב' לואזל חולמת להיות גבורת מעשיה ושלסיפורה יהיה סיום כשל מעשיה, אך המציאות שונה.
- ← הפלא - הוא הכרחי במעשיה, אך אינו קיים בסיפור הריאליסטי, בו מתוארים מעשים ואירועים יומיומיים.
- ← הדמויות המעניקות בסיפור הן הבעל והחברה שהינן דמויות ריאליסטיות ולא פלאיות.
- ← במעשיה בגדי הנשף הם פלאיים, שכן אפילו אמה החורגת ואחיותיה החורגות של סינדרלה לא מכירות אותה. בסיפור - בגדי הנשף כמובן ריאליסטיים.
- ← במעשיה הנסיך מתאהב אך ורק בסינדרלה. בסיפור למיניסטר אין את הזוהר והיופי של הנסיך. הוא לא מתאהב בגב' לואזל, אלא רק מבחין בה.
- ← במעשיה - העיתוי בו על סינדרלה לעזוב את הנשף מאד מדויק - 12 בלילה בדיוק.
- ← גב לואזל עוזבת את הנשף בסיומו ב-4 לפנות בוקר.
- ← הנעל שמתאימה רק לסינדרלה לא קיימת במחרוזת.
- ← הנשף שמהווה את השיא במעשיה, לא מהווה את אירוע השנה עבור המיניסטר.
- ← במעשיה מוצג לפנינו תיאור מצב בעוד שבסיפור יש דגש על מעמד חברתי, מעמד כלכלי, תעסוקה, פרנסה - כלומר עולם ריאליסטי.

רמזים מטרימים לכך שהמחרוזת הייתה מזויפת:

1. כשהשרשרת נופלת לא שומעים את הרעש (יהלומים הם כבדים).
2. הקופסה שייכת לחנות אבל השרשרת לא נקנתה מאותו הצורף.
3. כשמרת לואזל מחזירה את המחרוזת, מרת פורסטייה לא פותחת לבדוק את המחרוזת.
4. מרת פורסטייה נתנה למטילדה את המחרוזת ללא היסוס.
5. מרת פורסטייה נתנה למטילדה לבחור את המחרוזת בעצמה.
6. " כמו בטעותו של גורל" - באקספוזיציה יש לנו רמז לכך שתקרה טעות.

רעיונות מרכזיים בסיפור:

1. תסתפק במה שיש לך.
2. חשוב להגיד את האמת ולהיות כנה.
3. משמעות בחיים- כסף לא מקנה אושר ומשמעות.
4. לא כל הנוצץ זהב הוא.
5. להיות חבר אמיתי בשעת צרה.

תבחינים	גברת לוזאל לפני האבדה	גברת לוזאל לאחר גילוי האבדה
מעמד	גברת לוזאל השתייכה למעמד הביניים. היא הייתה בעלת הבית, הייתה לה משרתת שסייעה בעבודות משק הבית.	גברת לוזאל ירדה בסולם המעמדות למעמד העניים. היא עובדת במשק הבית- מנקה, מבשלת, עורכת קניות ומכבסת.
התנהגות	מפונקת, לא מעריכה את מה שיש לה, לוקחת הכל כמובן מאליו. חולמת כל הזמן להיות שייכת למעמד האצולה.	עובדת קשה, אישה קשת יום. מעריכה כל פרוטה, ראייה לכך היא עומדת על המקח, נעלבת, נלחמת על כל פרוטה. מתוארת כגסת רוח, מדברת בקול רם.
יחסה לבעלה	מזלזלת בבעלה, כפויית טובה, לא מעריכה את נדיבות ליבו ומתביישת בו.	ניתן לשער שבשלב זה, כאשר היא עובדת לפרנסתה, היא מעריכה יותר את בעלה ואת מה שהוא מקריב למענה ולמען הבית.
מצב רוחה	מדוכדך, לא מסופקת מחייה, מעבירה ביקורת על כל דבר, עצובה, כועסת, חושבת שמגיע לה יותר, לא מסתפקת במה שיש לה.	מפוקחת, נוקשה ומחוספסת. החיים הקשים לאחר האבדה שינו אותה אך לא את מצב רוחה. מתיאור חייה, לאחר האבדה, ניתן ללמוד שהיא כועסת וממורמרת על חייה הקשים.

<p>מראה חיצוני</p>	<p>היא הייתה אחת מאותן נערות חינניות ומקסימות, יפה, בעלת מודעות להופעתה החיצונית. היא הייתה חיננית, אצילה ועדינה.</p>	<p>לאחר האבדה היא נראתה זקנה. היא הפכה לאחת מאותן עקרות בית חסונות, שערותיה לא עשויות, חצאיותיה מרופטות וידיה אדומות.</p>
------------------------	--	---

"דוד ז'יל" / גי דה מופאסן

מילים קשות:

- רעי- חברי.
- תמהתי- הרהרתי, חשבתי.
- תדיר- באופן נפוץ.
- הגיעו לפרקן- לבגרות.
- בריות- בני אדם.
- מסחרו פורץ- מצליח מאוד במסחר.
- בושש לבוא- מתעכב.
- לבלר- פקיד.
- זיג- מעיל מהודר הצמוד למותניים.
- בלויים- סמרטוטים, סחבות.
- מורת רוח- חוסר שביעות רצון.
- ברנש- איש, בן אדם.
- פוחח- אדם שנמצא בשולי החברה, עני.
- אשתקד- שנה שעברה.
- תאוה- רצון עז.
- נוגה- עצוב.
- דאוב- כאב.
- מסואב- מזוהם.

**דימוי- השוואה בין שני דברים עם המילים כמו / ש. לדוגמה: "צח כשלג", "יפה כשושנה".

מסגרת חיצונית ופנימית:

הסיפור בנוי לפי המתכונת של סיפור בתוך סיפור: ישנו סיפור חיצוני- סיפור מסגרת, וסיפור פנימי שהוא הסיפור לנתינת הנדבה שקורה בסיפור המסגרת. סיפור המסגרת: הסיפור החיצוני, כאשר המספר וחברו (ג'וזף וחברו) מטיילים, קבצן מבקש נדבה וג'וזף נותן לו. הסיפור הפנימי: הסיפור המרכזי כאשר ג'וזף מספר על קורות משפחתו. על דודו ז'יל ועל חייהם.

יחס האם לדוד ז'יל:

ניתן לאפיין את יחסה של האם לדוד ז'יל בשני אופנים:

לפני שהמשפחה פוגשת אותו	אחרי שהמשפחה פוגשת אותו
האם בטוחה שז'יל מצליח מאוד בארה"ב בתחום המסחר, היא חיה בעולם של חלומות ותקוות וחושבת שהוא מרוויח כסף רב שאח"כ ישמש להם לחיים טובים יותר. תחושה זו נובעת בשל המכתב שנשלח ע"י הדוד ז'יל שבו הוא מספר שברגע שהוא יצבור הון רב הוא ישוב לארץ והמשפחה תהנה מההון. מכתב זה משמש בביתם כקמע וגורם להם לתקוות עצומות. האם כבר הונה תוכנית לקניית בית בעתיד ובנוסף המשפחה מפליגה הפלגה יוקרתית.	לאחר שהאם והמשפחה מבינים שמוכר הצדפות – הקבצן בספינה הוא הדוד ז'יל מתנפצות כל התקוות והחלומות. האם מפחדת שהוא יהיה להם למעמסה, היא מרחיקה ממנו את הילדים ואת החתן, היא מכנה אותו בכינויים מעליבים כמו: "תכשיט", "נבל", "פוכח", "גנב". במקום שמשפחתו תשמח לראותו הם המומים וכועסים. היחיד שרוצה בקרבה המשפחתית הוא ג'וזף. ברצונו להתקרב אליו ולקרוא לו דודי(מאז אותו מפגש הוא מתנהג בנדיבות רבה לכל פוחח שהוא רואה בגלל דוד ז'יל).

אפיון הדמויות:

ג'וזף דברנש

אפיון עקיף:

דרך מעשים- ג'וזף נותן לקבצנים סכום כסף יפה באופן קבוע. ניתן ללמוד על ג'וזף שהוא נדיב, רחמן, ועוזר לזולת. דרך דמויות אחרות(אמו)- אמו של ג'וזף מסכימה לפנק את בנותיה מצדפות אך כאשר לג'וזף מונעת זאת ממנו. ג'וזף מרגיש מופלה, כעס וקיפוח. דרך דיבורים- ג'וזף אומר שהוא רצה לומר לדודו ז'יל בשם "דודי" ולהביע את תמיכתו המשפחתית.

אפיון ישיר:

דרך רגשות- לאחר ההפליה שביצעה האם ג'וזף אומר שההפליה לא ישרה בעיניו. ניתן לומר שהוא אדם הגון, ישר, בעל חשיבה עצמית ובטחון עצמי.

דוד ז'יל

אפיון עקיף:

דרך מעשים - לקח את חציו בירושה ובזבז אותו.
ניתן לומר שהוא אדם בזבזן, סוציופוט, חסר התחשבות.
דרך דברים - במכתבו כתב שהוא מצליח, ומקווה לפצות את המשפחה על מעשיו.
ניתן לומר שלדוד ז'יל ישנם רגשות, והוא אדם משפחתי ואיכפתי.
דרך דמויות אחרות - האמא אומרת שהדוד ז'יל הוא גנב, פוחח ומתייחסת אליו כמשא תוסף שעליה לדאוג.
ניתן להסיק שבמשפחה הוא לא אהוב והוא דחוי.

אפיון ישיר:

דרך מראה חיצוני - לאחר ההפסד הכספי נראה שהדוד ז'יל זקן, בגדיו בלוהים ומזוהם.
ניתן לומר שהדוד ז'יל הפסיד את הכסף שהשיג באמריקה ומצבו הכלכלי צנח.

האם

אפיון ישיר:

דרך מראה חיצוני - נאמר על האם שבימי ראשון היא לבושה בהידור כמו ספינה ביום חג.
דרך רגשות - נאמר על האם שהיא סובלת מאוד בגלל המצב הכלכלי.

סמל:

לאחר שדוד ז'יל עזב את המשפחה ועבר לארצות הברית הוא שלח מכתב משמח שאומר שהוא מצליח באמריקה ומשיג כסף רב. המכתב משמש כקמע למשפחת דברנש משום שהוא מסמל עבורם תקוות, אושר והצלחה כלכלית.

דימויים:

מקושטת כספינה ביום חג.
אחותי הבוגרת הייתה כאפרוח שנותר יחיד מבכל המדגר(הקן).

אירוניה:

ז'וזף מציג את משפחתו באירוניה כדי להציג אותה באור מגוחך. הוא לא מזדהה עם ערכיה.
ג'וזף
בהתחלה המשפחה שנאה את ז'יל מכיוון שהוא לקח את הכסף מהירושה ו"ברח" לאמריקה.
כאשר ז'יל שלח את המכתב מאמריקה, שבו הודיע כי מסחרו משגשג ושיחזור יום אחד עם הון גדול ויחזיר למשפחת אחיו את כספם. המכתב מאז הפך לקמע המשפחה ועליו נבנו תקוות רבות. תדמיתו של ז'יל השתנתה לאדם הגון, כנה וטוב. אחד שהבטיח שיחזור עם כסף רב מאמריקה.
זו היא גם אחת הסיבות שבגללן הייתה נוהגת המשפחה ללכת לנמל בימי ראשון – משום שחיכו לדוד ז'יל המובטח. בכל יום ראשון היה האב אומר "מה הייתם אומרים אילו היה שם ז'יל? איזו הפתעה!" **משפט זה מוצג באירוניה, משום שבעצם פגשה המשפחה בדוד ז'יל על הספינה לאי ג'רסי, כמוכר צדפות עני זקן.**
לאחר שהמשפחה פגשה את ג'וזף בהפלגה בספינת היוקרה בתור קבצן ז'יל הפך לשנוא כבהתחלה.
ג'וזף רואה בזלזול של המשפחה בחר משפחה כדבר רע והוא לועג למשפחה על כך.

דברי הזלזול מפי ג'וזף על הוריו:

"זוכר אני את מנהגם של הורי העלובים באותם טיולים של יום ראשון".
כאשר האבא מנסה לחקות את מנהגם של האדונים והגבירות בספינה – אכילת צדפות.
"וכשניסה לחקות את מעשה הגבירות, שפך מיד את כל הנוזלים שבה על זיגו".

ז'וזף לועג להתנהגותו של אביו בעוד שהאם חושבת שמנהג זה של אכילת צדפות הוא מנהג שבטוב טעם, נעלה ונאצל.

מטאפורה:

- ← כאשר ספינות הקיטור הגדולות מתוארות שהם מקיאות עשן על פני השמיים.
0 ספינה אינה יכולה להקיא עשן.
- ← על הדוד ז'יל נאמר ע"י האב: "השעה משחקת לו באמריקה".
0 התסדר טוב מאוד באמריקה.
- ← האם: "דיבורים מרים להטיחם בפני בעלה".
0 דיבורים לא מרים.